

Referentni centar za epidemiologiju Ministarstva zdravstva RH

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Služba za epidemiologiju zaraznih bolesti

PREPORUKE O POSTUPANJU U SLUČAJU ENTEROBIJAZE (Infestacije glisticom/malom dječjom glistom)

UZROČNIK: *Enterobius vermicularis*

REZERVOAR INFEKCIJE: čovjek

FAKTOR RIZIKA: kontakt s osobom koja ima enterobijazu u obitelji, dječjem vrtiću ili školi.

SIMPTOMI:

Od asimptomatske infekcije do svrbeža perianalne regije osobito noću i ponekad sekundarnih infekcija nastalih grebanjem oštećene kože.

Komplikacije: Često dolazi do reinfekcije. Ako se infestacija ne liječi, može doći do nesanice, gubitka težine, noćnog znojenja. Rijetko glista zahvati i druge organe te dolazi do upale rodnice, upalne zdjelične bolesti, urinarnih infekcija, hepatitisa.

DIJAGNOZA:

Dijagnoza se postavlja klinički pronalaskom glista od strane roditelja ili liječnika u stolici/ili oko anusa. Infestacija se dokazuje nalazom jajašca u perianalnom otisku, uzetom ujutro odmah po ustajanju, a prije pranja. Otisak se uzima 3 dana za redom, rezultati su gotovi za 24h. Stolica nije pouzdan uzorak, posebno ako se radi o infestaciji s manjim brojem glista.

NAČIN PRIJENOSA/ŠIRENJA:

- Direktni fekalno oralni put onečišćenim prstima (kao autoinfekcija ili na novog domaćina),
- Posredno, preko onečišćenih predmeta (donje rublje, pidžame, posteljina, igračke, hrana)

- Jajašca jedno vrijeme ostaju lebjeti u zraku te putem prašine uđu u usta i budu progutana, npr. pri rastresanju posteljine ili dizanjem prašine s poda ili površina.

Jajašca mogu, izvan čovjeka, preživjeti na sobnoj temperaturi do 3 tjedna.

Poseban problem su autoinfekcije ili reinfekcije (ponavljane infekcije u kontaminiranoj okolini).

Jajašca postaju zarazna unutar nekoliko sati nakon što se smjeste na kožu oko anusa te mogu preživjeti 2 do 3 tjedna na odjeći, posteljini i drugim predmetima.

INKUBACIJA: 2-8 tjedana nakon ingestije jajašaca.

UPUTE ZA UZIMANJE I SLANJE UZORAKA:

Perianalni otisak za dokaz jaja parazita *Enterobius vermicularis*

- predmetno stakalce (26 x 76 mm) s ljepljivom trakom («selotejp») može se dobiti u parazitološkom laboratoriju Službe za mikrobiologiju Zavoda ili se načini u ambulanti;
- perianalni otisak uzeti ujutro nakon ustajanja, a prije pranja ili kupanja;
- ljepljivu traku treba odlijepiti sa stakalca, raširiti gluteuse i nalijepiti traku preko perianalnih nabora uz blago pritiskanje;
- traku zatim skinuti i nalijepiti ponovo preko stakalca;
- predmetno stakalce staviti u ambalažu i dostaviti u laboratorij tijekom 24 sata;
- rezultat pretrage dostupan je za 24 sata.

LIJEČENJE:

Mebendazol 100 mg jednokratno. Dozu obavezno ponoviti za 14 dana.

Napomene: Trudnicama i djeci mlađoj od godinu dana mebendazol i albendazol se ne daje.

Dojilje se na dan uzimanja lijeka trebaju izdojiti, a dijete se može hraniti nadomjescima za majčino mlijeko.

Albendazol u dozi 400 mg za starije od 2 godine. Dozu ponoviti za 14 dana.

Kemoprofilaksa se daje u jednakoj dozi i istom shemom kao liječenje.

OSNOVNO PRAVILO: ako je u obitelji i jedan član infestiran, sve članove obitelji treba liječiti istovremeno.

Niže navedene preporuke o postupanju u različitim primjerima enterobijaze su općenite. Međutim, postupanje epidemiologa u pojedinim situacijama uvijek se temelji na epidemiološkoj procjeni.

PREVENCIJA: POJAČANI HIGIJENSKI POSTUPCI

(postupke provoditi 3 tjedna od početka uzimanja terapije)

Osobni i opći higijenski postupci:	<ul style="list-style-type: none">- temeljito pranje ruku toplom tekućom vodom i tekućim sapunom nakon uporabe toaleta, mijenjanja pelena, prije rada s hranom,- čišćenje i podrezivanje noktiju ruku,- dnevno jutarnje tuširanje (ne kupanje), dobro oprati perianalnu regiju,- nakon tuširanja presvući donje rublje,- djecu nadziremo da ne grizu nokte ili sisaju prste i da ne češu stražnjicu oko čmara (možemo im pomoći tako da im noću stavimo pamučne rukavice),)- četkice za zube držati zatvorene, dobro isprati prije korištenja.
Postupci s rubljem i posteljinom:	<ul style="list-style-type: none">- donje rublje i posteljinu peremo i sušimo na visokim temperaturama (iznad 55°C),- plišane igračke operemo strojno i stavimo u sušilicu rublja na temperaturi > 55°C, zaražena djeca dok se liječe neka ih ne upotrebljavaju,- preporuča se nošenje donjeg rublja i noću,- nositi uže donje rublje, pripijeno uz tijelo (da ne dođe do rastresanja jajašaca),- donje rublje mijenjamo dnevno kao i pidžamu,- svaki član kućanstva ima svoj ručnik za brisanje poslije tuširanja kojega operemo poslije svake upotrebe,- ručnike za ruke mijenjamo i operemo svaki dan,- najbolje je koristiti jednokratne papirnate ubruse za brisanje ruku,- posteljinu, dok traje liječenje, mijenjamo najmanje dva puta tjedno,- donje rublje, posteljinu, ručnike i igračke ne otresamo u zatvorenom prostoru, jer se jajašca tako šire u okolicu.
Okolni prostor:	<ul style="list-style-type: none">- sve prostorije u kojima se zadržava oboljeli, osobito sanitarne i spavaće prostorije, potrebno je dnevno usisavati, zračiti i čistiti, pustiti dnevno svijetlo- za čišćenje upotrebljavamo uobičajena sredstva za čišćenje,- dnevno je potrebno očistiti predmete koje oboljeli stalno upotrebljava ili dotiče (igračke, pribor za osobnu higijenu, kvake, strujne prekidače, slavine itd.),- iza čišćenja prostorija temeljito operemo ruke.

I. Postupak kod pojave enterobijaze u obitelji:

1. Uputiti infestiranu osobu i sve članove obitelji u **pojačane higijenske postupke** (vidjeti gore).
2. Infestiranu osobu treba liječiti i ponoviti tri perianalna otiska 3-5 dana iza završene kompletne terapije (2 doze s razmakom od 14 dana).
3. Zbog praktičnosti i **istovremene** primjene terapije u svih članova obitelji, prva je preporuka svim članovima obitelji odmah propisati kemoprofilaksu, bez obzira na prisutnost simptoma i ev. nalaza pretraga na Enterobius. Međutim, postoje situacije u kojima će obitelj biti sklonija da se prvo uzmu otisci i po pozitivnim nalazima odredi terapija, što je također prihvatljivo.
4. Ako je član obitelji ujedno i osoba koja radi na radnom mjestu za koje je potrebno imati sanitarnu iskaznicu s obveznim parazitološkim pregledom stolice/perianalnog otiska molimo vidjeti postupak pod točkom II.

II. Postupak s osobom kod koje je enterobijaza dokazana pri pregledu za sanitarnu iskaznicu, pri čemu je obavezan i parazitološki pregled stolice/perianalnog otiska ili je u takve osobe enterobijaza dokazana izvan redovnog pregleda za sanitarnu iskaznicu:

1. Uputiti infestiranu osobu i sve članove obitelji u **pojačane higijenske postupke** (vidjeti gore).
2. Infestiranu osobu treba liječiti i ponoviti tri perianalna otiska 3-5 dana iza završene kompletne terapije (2 doze s razmakom od 14 dana).
3. Zbog praktičnosti i **istovremene** primjene terapije u svih članova obitelji, prva je preporuka svim članovima obitelji odmah propisati kemoprofilaksu, bez obzira na prisutnost simptoma i ev. nalaza pretraga na Enterobius. Međutim, postoje situacije u kojima će obitelj biti sklonija da se prvo uzmu otisci i po pozitivnim nalazima odredi terapija, što je također prihvatljivo.
4. Infestirana osoba izdvaja se s radnog mjesta do završetka kompletne terapije i dobivanja tri uredna perianalna otiska. U iznimnim situacijama, a temeljeno na procjeni epidemiologa moguće je ocijeniti da takva osoba zbog svjesnosti o svojoj bolesti, striktnom pridržavanju higijenskim mjerama i nadzoru nadležnog epidemiologa već nakon uzimanja prve doze lijeka predstavlja zanemariv izvor infekcije za okolinu te izdvajanje s radnog mjesta nije potrebno. Iako se osoba nije isključila s radnog mjesta treba biti pod nadzorom epidemiologa, treba uzeti drugu dozu lijeka i potom nakon 3-5 dana ponoviti perianalne otiske 3 dana zaredom. Ako je osoba i dalje pozitivna terapija se ponavlja.

III. Postupak kod pojedinačnog slučaja enterobijaze u kolektivu (npr. vrtičkoj grupi):

1. Bilo da se radi o djelatniku vrtića, bilo o djetetu-polazniku vrtića, vrtić treba biti obaviješten sa svrhom uvođenja **pojačanih higijenskih mjera**, traženja djece sa

simptomima u skupini gdje se nalazi infestirana osoba i praćenja stanja u vrtiću s obzirom na enterobijazu sljedeća 2 mjeseca.

2. Na temelju epidemiološke procjene može se odrediti sljedeće:
 - a. Infestiranu osobu liječiti, izdvojiti iz kolektiva i nakon završetka kompletne terapije i negativizacije 3 nalaza perianalog otiska uzetih 3-5 dana nakon završetka terapije vratiti u kolektiv.
 - b. Ne izdvajati infestiranu osobu iz kolektiva nakon što je uzela jednu dozu lijeka, no uputiti je u provođenje pojačanih higijenskih postupaka i važnost uzimanja druge doze lijeka. Po završetku kompletne terapije uzeti nakon 3-5 dana 3 perianalna otiska 3 dana zaredom te ponoviti terapiju ako je osoba i dalje pozitivna.
3. Potrebno je **istovremeno** provesti kemoprofilaksu u svih članova obitelji infestiranog djeteta ili u slučaju infestiranog zaposlenika u svih članova obitelji infestiranog zaposlenika.

IV. Postupak s kontaktima kod dva ili više slučajeva E. vermicularis u kolektivu (npr. vrtićkoj grupi):

1. Uvesti odmah kemoprofilaksu svoj djeci kontaktima u vrtićkoj grupi kao i zaposlenicima vezanim uz tu grupu.
2. Prije uvođenja kemoprofilakse u vrtićkoj grupi ne treba raditi perianalne otiske niti djeci niti osoblju iz te grupe.
3. Svi članovi obitelji infestiranog djeteta ili osoblja trebaju uzimati kemoprofilaksu bez obzira na simptome i ev. nalaze pretraga na E. vermicularis.
4. Kad se provodi kolektivna profilaksa u vrtiću sve obitelji trebaju biti upućene da obrate pažnju na simptome i da se tretiraju ako je potrebno.
5. Perianalne otiske iza istovremeno provedene kemoprofilakse cijele grupe ne treba raditi niti kod djece niti kod osoblja iz te grupe.
6. Djeca i osoblje iz vrtićke grupe na kemoprofilaksi, nastavljaju pohađati vrtić odnosno ići na posao bez ikakve zabrane i ograničenja, jer započinju svi s kemoprofilaksom praktički u isti dan.
7. Ukoliko je među infestiranim i netko od osoblja vezanim za tu grupu, tada ne treba o tome obavještavati sanitarnu inspekciju, jer u toj situaciji nema potrebe za davanjem privremene zabrane rada.
8. Ako je infestirano više grupa u istom vrtiću, kemoprofilakasa se provodi u tim, a ne u svim vrtićkim grupama (cijelom vrtiću).